

ՌԱՖԲԻ ԹՕՔԱԹԼԵԱՆ

Posted on January 25, 2010 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Հարցազրոյց՝ Համօ Մոսկոֆեանի, Պէյրոս, 27 Յունուար 2010

**Լիբանանեան և Լիբանանահայ քանդակագործութեան Դեսպանը Համաշխարհային Արուեստի Անդաստանին Մէջ
2Էյթունի 1895-96 թ.-ի Ապստամբութեան Հերոս Բարթողոմէոս Ծ.Վրդ. Թագաճեանի
Շառաւիղը՝ Ռաֆֆի Թօքաթլեան**

Հարցազրոյց՝ Համօ Մոսկոֆեանի, Պէյրոս, 27 Յունուար 2010

**Լիբանանեան և Լիբանանահայ քանդակագործութեան Դեսպանը Համաշխարհային Արուեստի Անդաստանին Մէջ
2Էյթունի 1895-96 թ.-ի Ապստամբութեան Հերոս Բարթողոմէոս Ծ.Վրդ. Թագաճեանի
Շառաւիղը՝ Ռաֆֆի Թօքաթլեան**

[Փիթըր Ֆրենկ](#) (Արուեստաբան, արուեստի քննադատ- «River Side Art Museum», «Angelono Magazine», «L.A. Weekly , USA»)

"Պրոնգաճոյլ արձանը աւանդոյթ մըն է, որ քանդակագործը կը կապէ դարաւոր աւանդոյթի հետ: Սակայն, Ռաֆֆի Թօքաթլեանի քանդակները աւանդոյթը դուրս կը մղեն ամէն դարձուածքի հասկնալու համար իր աշխատանքը պետք է անպայմանօրէն զայն տեսնել մի քանի անկիւնէ:"

[Լիզա Փօլ Սթրէյթֆիլտ](#) (Արուեստաբան, մանկաւարժ, թանգարաններու խնամակալ, թղթակից՝ Art New England-ի և New York Times-ի)

"Ռաֆֆիին աշխատանքը հրաշալի է: Ան իր տաղանդն ու երեւակայութիւնը կը մղէ դէպի սահմանները, նուիրաբերելով ինքզինք արուեստին՝ գործընթացին մէջ:"

[Ալեքսանդր Նաժժար](#) (Լիբանանի Մշակոյթի Նախարարութեան խորհրդական, «Եունեսքօ»ի Մշակութային Առաքելութեան անդամ)

"Որեւէ մէկը չի կրնար լքել Ռաֆֆի Թօքաթլեանի քանդակներու ցուցադրութիւն մը անտարբերութեամբ: Իր աշխատանքները կը քանդակուին հոգիին մէջ...: Թօքաթլեանին աշխարհը, հրաշալի տեսիլքներով եւ փոթորկալից մարմիններով՝ կը յիշեցնէ Ճըպրանի աշխարհը:"

Հարցում -- Ստեղծագործական կեանքի որոշ գիծեր կրնա՞ք տալ:

Պատասխան -- Ես իրականութեան մէջ սկիզբը քանդակագործ չեի: Հայրս եւ մեծ հայրը գեղանկարիչ-գծագրիչներ եղած են սիրողական մակարդակով: Մեր ծիներուն մէջ ժառանգաբար արուեստը կայ...: Որպէս ճարտարագետ՝ ուսանեցայ Փարիզի «Էքոլ Ար Տեքորաթիֆ» դպրոցը ու վկայուեցայ հոնկէ: Միեւնոյն ժամանակ մեծ հետաքրքրութիւն ունեի արձանագործութեան հանդէպ ու բազմաթիւ այցելութիւններ տուի հանրաճանաչ վարպետներու աշխատատեղիները՝ պարզապէս գաղափար ունենալու համար:

Երբ Պէյրուֆ վերադարձայ, երկար ժամանակ զբաղեցայ գեղայարդարմամբ («տեքորասիոն»): Սակայն 12 տարի առաջ սկսայ զբաղիլ արձանագործութեամբ՝ տարիներու ուսումնասիրութենէ ետք՝ մանաւանդ որ չեմ ուսանած այդ արուեստը, այլ հիմնուած նախկին գծագրութիւններու վրայ (30-35 տարի առաջուան): 2004ին ունեցայ առաջին ցուցահանդէսը Նիւ Եորքի մէջ՝ շնորհիւ Քարթին Ճ. Քարթըր անունով տիկնոջ մը, որ իմ աշխատանքներու տեսերիզը տեսնելով բարեկամի մը մօտ՝ առաջարկեց 3 տարի իմ ստեղծագործութիւններս ցուցադրել Ամերիկայի մէջ: Եղան ցուցահանդէսներ Նիւ Եորքի, ապա Գալիֆորնիոյ ու դարձեալ Նիւ Եորք արուեստի համաշխարհային կեդրոններէն մեկուն մէջ...: Այս տարուան սկիզբէն, 22 արձաններով, մինչեւ 2010ի վերջը կը մասնակցիմ Վենետիկի «Փալացօ Չենոպիօ - Գոլէճիօ Արմենսօ»ի մէջ տեղի ունեցող մնայուն ցուցահանդէսին: Միեւնոյն ժամանակ իմ մասնակցութիւնս բերի Ցիւրիխի ցուցահանդէսին: Յաջորդ ծրագիրս՝ յառաջիկայ Մարտ 15էն Ապրիլի վերջը տեղի ունենալիք ցուցահանդէսին մասնակցիլն է:

Հ-- Վերականգնող Պէյրուֆի կեդրոնին մէջ, բացումը կատարեցիք այս հիանալի ցուցասրահին: Այս կապակցութեամբ ինչպիսի՞ն են ձեր ծրագիրները արուեստի աշխարհին մէջ:

Պ-- Երբ Նիւ Եորքի ցուցահանդէսէն վերադարձայ Լիբանան, ցանկացայ ունենալ իմ ցուցասրահս, ուր կը ցուցադրուին գործերս: Այստեղէն է որ անոնք կը դրկուին արտասահման, ետ վերադառնալով որպէս մեկնակետ:

Հ-- Ըստ տեղեկութիւններու, ձեր ստեղծագործութիւններն ու քանդակ-արձանները նաեւ տնտեսական առումով մեծ յաջողութիւններ արձանագրած են ամենուրեք: Ինչպէ՞ս կը բացատրեք այս նուաճումներուն գաղտնիքը...:

Պ-- Կը կարծեմ թէ յաջողութիւններու առաջին գաղտնիքը հետաքրքրական ըլլալն է: Իմ արձաններս առաջին անգամ դիտողը «շոք» - ցնցում կ'յապրի...: Ստեղծագործութիւններս մարդկային պատմութիւնն են, առանց որեւէ վարագոյրի ներկայացուած: Ընտիր արուեստ մըն է, որ ոչ մէկ կապ ունի առեւտրական արուեստի հետ: Անոր համար է որ սկիզբը զանոնք վաճառելը դժուար եղաւ, բայց այս համամարդկային գաղափարներով կարողացանք ի վերջոյ նուաճել արուեստասէրները եւ այդ ուղին կը շարունակենք մինչեւ այսօր: Մենք ի՞նչ ենք այսօր եւ մինչեւ ո՞ր կերթանք այս շարունակական պատերազմներով, բնութիւնը քանդելով եւ այլ

աւերածութիւններով:

Հ-- Զանդակագործութեան արուեստի ո՞ր դպրոցի հետեւորդ կը համարէք դուք ձեզ այսօր:

Պ-- Ինծի համար մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնէ դասական արուեստը, Յունահելլենական ժամանակաշրջանէն մինչեւ Վերածնունդ: Փոքր տարիքէս կը սիրէի դասական Մեծ Վարպետներ Միքելանճելոյի, Լեօնարտօ Տա Վինչիի եւ այլոց ստեղծագործութիւնները: Իմ քանդակներուս եւ արձաններուս մէջ ալ կը տեսնէք դասական արուեստի գիծերն ու աւանդոյթը, տարրը: Իմ արձաններով եւ քանդակներով ես զիս կը գտնեմ գեր-իրապաշտ («Սիւր Ռեալիստ») եւ գերբնականի մէջ: Ամերիկայի մէջ իմ սիրած անուանումս տուի «Սիւրեօմիթոկլեթիքըլ արթ» (գեր-իրապաշտա-դիցաբանական-դասական արուեստ): Այսինքն՝ գեր-իրապաշտութիւն, դասականութիւն եւ դիցաբանութիւն:

Հ-- Վերջերս մասնակցեցաք Պէյրութի միջազգային «Մարաթօն»ին՝ պատրաստելով նաեւ այդ մեծ իրադարձութիւնը խորհրդանշող արձանը: Կրնա՞ք այդ մասին նաեւ տեղեկութիւններ տալ:

Պ-- Տարի մը առաջ, տիկին մը մտաւ ցուցասրահէն ներս եւ յայտնեց, թէ Պէյրութի միջազգային «Մարաթօն»ի կազմակերպիչ Մէյ Խալիլն է: Ըսաւ թէ իրենց փափաքն է, որ այս տարուան մրցանակը ըլլայ Արուեստի իսկական գործ մը: Պատասխանեցի թէ սիրով կը նդունիմ իրենց պատուերը եւ սկսայ աշխատիլ այդ արձանիկին վրայ, որ շատ սիրեցի եւ յաջորդ 3 տարիներուն Պէյրութի «Մարաթօն»ին խորհրդանշիչ պիտի ըլլայ: Յունաստանի Մարաթօնայի քաղաքապետ Չակալ, ինդրեց որ «Մարաթօն»էն (126 սմ-) 3 անգամ աւելի մեծ արձան մը պատրաստեմ եւ մեր աշխատանքին աւարտէն ետք, ես ու Լիբանանի «Մարաթօն»ի ներկայացուցիչ Մարք Տիքընզ Յունաստան գացինք եւ արձանին բացումը եղաւ Մարաթօնայի թանգարանին մէջ, ներկայութեամբ նախագահին եւ քաղաքապետին, հիանալի ընդունելութեամբ: Յաջորդ օրն ալ, արհեստավարժ վազորդներու հետ մասնակցեցանք Մարաթօնա-Աթէնք մրցավազքին...:

Հ-- Արդեօք կապեր կը պահպանե՞ք Մայր Հայրենիքի քանդակագործներուն եւ արուեստագէտներուն հետ:

Պ-- Այո, Լիբանանի մէջ անոնցմէ շատերու հետ ծանօթացած եմ եւ ապագայի համար ալ ցուցահանդէսներու ծրագիրներ ունինք Երեւանի թէ Մոսկուայի մէջ, զորս կը կարծենք թէ պիտի իրականացնենք գալ տարուան մէջ:

Հ-- Ձեր այս յարաբերաբար կարճ՝ բայց Արուեստի Աշխարհին մէջ երկար փորձառութեան մէջ, ի՞նչ է ձեր պատգամն ու խօսքը մեր ընթերցողներուն եւ քանդակագործութեան հետեւողներուն:

Պ-- Իբր արուեստագետ, որպէս հայ, գիտենք թէ մեր մեծ հայրերն ու հայրերը մեզի

սորվեցուցած են իրենց արուեստն ու արհեստը, նոյնիսկ եթէ գիտեն թէ մենք պիտի չչարունակենք այդ գիծը...: Ես ալ կը քաջալերեմ մեր զաւակները, որ սիրեն նկարչութիւնն ու քանդակագործութիւնը, արուեստը: Որպէսզի մեր նոր սերունդը այլեւս չհեռանայ արուեստի ու գեղանկարչութեան, քանդակագործութեան եւ բնութեան գեղեցկութիւններէն, որպէսզի այս հեռատեսիլի եւ համացանցի աշխարհին մէջ չկորսուին անոնք, այլ սիրեն ու մօտեցում ունենան արուեստի ու բնութեան հանդէպ:

